

Tóth Mária

HELP

A GYEREK, aki bennem alszik, mesét akar: ma, tegnap, tegnapelőtt, minden időtől fogva. Nem kaptam meg idejében, mert nem kívánt, nem szeretett gyerek voltam. Emlékkép: állunk egy napfénytől porzó nyárban nagyanyámmal az aradi külváros, Mikalaka egyik utcáján. Nagyanyám szorító keze abroncsként tartja a kezemet, a hangja ott lavíroz el kisgyerek-testem felett. „Ez (s itt rám bök) az oka Etuskám betegségének, ha nem hordja ki, ha nem szüli ezt meg, akkor nem hatalmasodik el rajta a tüdőbaj...” Angyalarcú, ártatlan anyagyilkos vagyok. Ezzel a vízázzsal sétáltam, meneteltem végig a gyermekkoromat. Ha most posztmodern mini-novellát készülnék írni, emigyen kezdeném: ez a vallomás néhai Bíró Etuska kálváriájáról szól, aki nem akart szerelmes lenni, nem akart befeküdni egy férfi ágyába, aki hétvégi szórakozásként birtokolja a testét, nem akart gyermeket szülni, fáradtan eszmélt magára, s ezért csak a pihenésen járt az esze... (Mert én most már azt is tudom, kristálytisztán, hogy mi a különbség a posztmodern novella meg a klasszikus között, az első felmondja, miről kellene szólnon az írás, a fikció viszont egészen más, beüt a varázspálcájával és mesébe kezd. Egyszerű és érthető az egész.) Szóval, ha fikciót akarok írni, akkor azt a mondatot ütöm le: Bíró Etuska terhes volt és boldogtalan, bekopogott a Czernákné nevezetű bábaasszony kapuján, s miután a tiszteletre méltó, kissé testes matróna beengedte a petúniával teli udvarra, térdre rogyott nevezett Czernákné előtt: „Szabadítson meg ettől a gyerektől...” Későn jött, Czernákné nem avatkozott be... No meg léteztem már én, pimasz, égrekiáltó élniakarásommal. És megszülettem, és „ez” lettem, az angyalarcú anyagyilkos. Tolsztoj Leó a Gyónás című naplójában azt írja: minden háznál vannak fekete ruhás, öreg nőrokonok, akik segédkeznek a gyermekek fölnevelésében. No hiszen, nőrokonok akadtak nálunk is, segédkeztek is muszájból, ám vajmi keveset törődtek velem, nekem sose voltak játékaim, jó későre, bakfisként kaptam életem első és egyetlen babáját, soha, egyetlenegyszer sem, ezek a fekete ruhás, idős nők nem ültek le este az ágyam szélére, hogy mesével bol-

dogítsanak. „Most pedig tessék aludni...” – zárták rám a sötétséget. Emlékszem életem első álmatlan éjszakájára, aztán következett a többi, ahhoz hasonló. Féltem és dideregve sírtam. Hároméves koromban román óvodába íratlak, mert földrajzilag elérhető magyar óvoda nem akadt. Folyékonyan beszéltem románul, s az engem istápoló öreg nők aranygaluskát vittek az óvó néninek. Korrumpálták. Az óvó néni kövérkés fiatalasszony, akire az őshonos paraszt nők ragyogó, imádó szemmel néztek fel: „Istenem, de szép, pont olyan szép, mint egy nőstény bivaly...” Az óvó néni rákapott az aranygaluskára. Háláját kimutatandó, nekem mindig dupla adag csukamájolajat porciózott. Ha most elgondolom, hogy a múlt század harmincas éveinek közepén egy külvárosi óvodában csukamájolajat adtak nekünk, hogy ne legyünk girhesek, ez már jelent valamit. És az óvó néni mesélt is, román népmesét adott elő, de ez nem kizárólag nekem szólt, hanem a tömeghez. Ez volt az ő folklórja, és ez távolról sem elégitette ki az én mese-igényemet. Én személyhez szóló, fülbe duruzsolt mesét áhítottam. Sose volt részem belőle. Így hát, ahol mesét hallok, ahol mesét látok, attól én mentem eltátom a számat, kerekre nyitom a szememet. És manapság mesedömping van. Ipari mennyiségben gyártják, termelik. Itt van például a FOX tévéadó, ők kimondottan mesére állították be magukat. Nem, nem fixírozom a képernyőt, fogom magam és bemegyek a kisszobába, végigvetem magam özvegyi nyoszolyámon. Minden angoltudásomat összeszedve hallgatom a mesét, állatmesét, japán mesét, népmesét... Most végre tobzódhatom a mesékben – gondolom magamban. Igen ám, de mire döbbenek rá hamarosan, miután már kellőképpen átadtam magamat a műélvezetnek, a mesehősök ordenáré módon elkezdenek marakodni egymással, sőt dulakodnak is, s akkor az egyik felkiált: help... Kérem, előfordulhat a mesében is krízishelyzet, ám utána következik majd a boldogsággal teli végkifejlet. Lehunyok szemmel hallgatózom, várakozom serényen, de a happy end valamiért elmarad. Újabb dulakodás, ostorcsattanás, lövések, és gyerekhang kétségbeesetten rikoltozva: help... Negyedóra leforgása alatt legalább tizedszerre hallom: heelp me... Erre már talpra ugrom, és kint termek a készülék előtt. Ártatlanka, szép arcú egérkék ölik, hányják kardélre egymást, sőt az egyik egérke fa odvából óriási pisztollyal lövöldöz. A pisztoly testéhez mérten aránytalanul nagy. Agresszió a javából. És valaki torka szakadtából újból azzal tölti meg a világomat: heelp... Egy másik egérke tölcsért formál egérkezéből és rákontráz: S.O.S., azaz, ment-

sétek meg a lelkeinket... Elzárom a tévét és menten eszembe jut, amit Saint-Exupéry írt le: ezen a bolygón semmi se tökéletes... Tehát nincs semmi okom irigykednem a XXI. század gyermekeire, mert ez a mai, elektronikus mese, ami most van, nekem túl dinamikus, hogy nem mondjam azt, kissé durva, kissé elriasztó. Értem én a pedagógiai elvet, hogy a gyermeket fel kell készíteni az életre, de talán mégse pont így... Hová lett a meghittség, a halk suttogás, a mesehősök közvetítette biztatás: érdemes felnőni, mert aki jó és rátermett, az elnyeri a jutalmát. Öldöklés nélkül is. Help – vélem hallani újból és újból. S mivel a világ állandóan krízishelyzetben van, valaki, valakik meg kell mentsenek bennünket. Körülbelül ezt szuggerálja a mai, modern mese. Újból ledőlök az ágyamra, szorgalmasan meditálok, és azon kapom magamat, hogy egy egészen kicsit sajnálom ezeket a drága, okoska, mai gyermekeket. És ajkam köré gyér mosoly ferdül oda, mert arra gondolok: közel járok a hetvenhez, ám eddigi életemben soha, egyetlenegyszer se jajdultam fel: segítség! S ezzel végleg és sikeresen ki is gyógyultam végeérhetetlen, idült meseóhajomból. Csak ahogyan őseink mondogatták: kutyaharapást szőrével...

(*Látó*, 2002/2.)